

Indikatorarter för strömbiotoper med artrik bottenfauna i södra Sverige

Ingemar Abrahamsson

Ulf Ericsson

2007-03-21

Medins Biologi AB

Bakgrund

Rapporten har tagits fram som ett utvecklingsprojekt inom regional miljöövervakning på uppdrag av Länsstyrelsen i Jönköping

Syfte

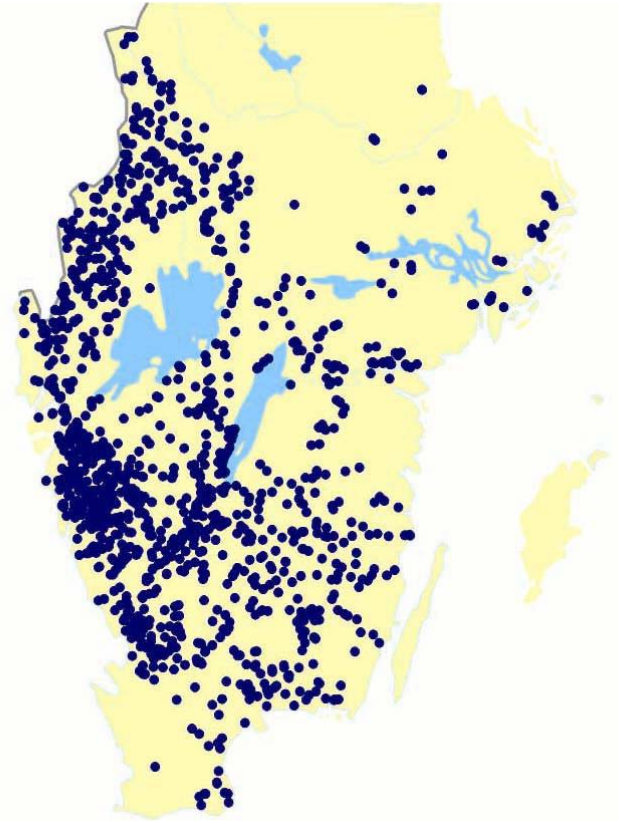
Att identifiera indikatorarter för strömbiotoper med artrik bottenfauna.

Indikatorarter som skulle kunna användas för att detektera och övervaka artrika strömsträckor.

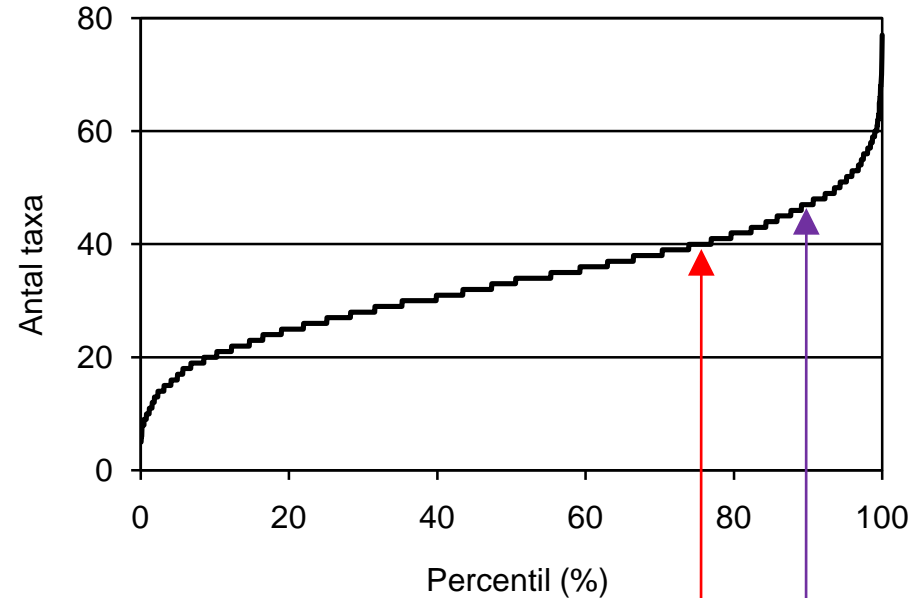
Utsök från Medins bottenfaunadatabas

Utvärderingen omfattar
2 453 provtagningar i
strömbiotoper (på ”bra
sparklokaler”) söder om
X-linjen 6770000 utförda
med standardiserade
metoder åren 1988-2006.

Definition av artrika strömbiotoper

Antal taxa vid
de 2 453
provtagningarna

Artrik lokal = >39 taxa (75-percentil)

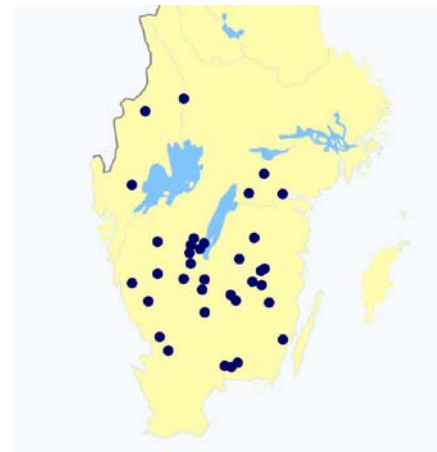
Mycket artrik lokal = >46 taxa (90-percentil)

Urval av potentiella indikatorarter

Urvalet gjordes genom :

- analys av faunans nestedness på 35 opåverkade lokaler. Analysen pekar ut ”nestade” arter (arter som företrädesvis finns i artrika miljöer).
- expertbedömning. Några arter som inte förekom på ovannämnda 35 lokaler valdes ut som potentiella indikatorarter.

Urval av potentiella indikatorarter

Utifrån analys av nestedness utvaldes **13** arter.

Expertbedömningen gav ytterligare **4** arter.

17 potentiella indikatorarter

Taxa	Prov med förekomst		Totalantal taxa			
	Antal	(%)	Median	Max	Min	Medel
Aphelocheirus aestivalis	149	6	45	77	24	45
Baetis digitatus	306	12	42	69	16	42
Baetis muticus	490	20	40	77	20	41
Brachycentrus subnubilus	57	2	47	65	26	46
Calopteryx virgo	150	6	39	77	15	40
Cheumatopsyche lepida	206	8	44	69	9	43
Chimarra marginata	205	8	44	70	22	44
Hydropsyche contubernalis	19	1	54	66	42	54
Ibisia marginata	119	5	46	70	26	46
Ithytrichia sp.	717	29	40	77	16	41
Mystacides azurea	203	8	39	68	11	39
Normandia nitens	24	1	48	68	27	47
Perlodes dispar	204	8	44	70	16	43
Physa fontinalis	208	8	45	77	14	45
Polycelis sp.	472	19	39	77	9	39
Setodes argentipunctellus	171	7	45	70	17	45
Stenelmis canaliculata	105	4	45	77	19	45
Samtliga provtagningar	2453	100	33	77	5	33

Exempel *Hydropsyche contubernalis*

- Förekommer uteslutande på artrika lokaler (antal taxa 42-66 st).
- Förekommer vid 1% av provtagningarna.
- Förekommer vid 3% av de artrika lokalerna.

Arten är olämplig som indikator eftersom den är sällsynt på artrika lokaler .

Exempel *Ithytrichia* (flaskbyggare)

- Förekommer vid 29 % av provtagningarna.
- Förekommer vid 61 % av de artrika lokalerna.
- Förekommer endast i hälften av fallen (54%) på artrika lokaler.

Släktet är olämpligt som indikator eftersom det indikerar fel i hälften av fallen.

Kravkriterier för indikatorarter

- Arten skall ha ett indikatorvärde på minst 60% (sannolikheten för att lokalen är artrik om arten påträffas).
- Arten skall förekomma på minst 15% av de artrika lokalerna.
- Arten skall kunna identifieras i fält av erfaren taxonom med handlupp.
- Arten skall inte ha begränsat utbredningsområde.

Urval av indikatorarter

Utifrån kravkriterierna sållades 13 av de 17 potentiella indikatorarterna bort.

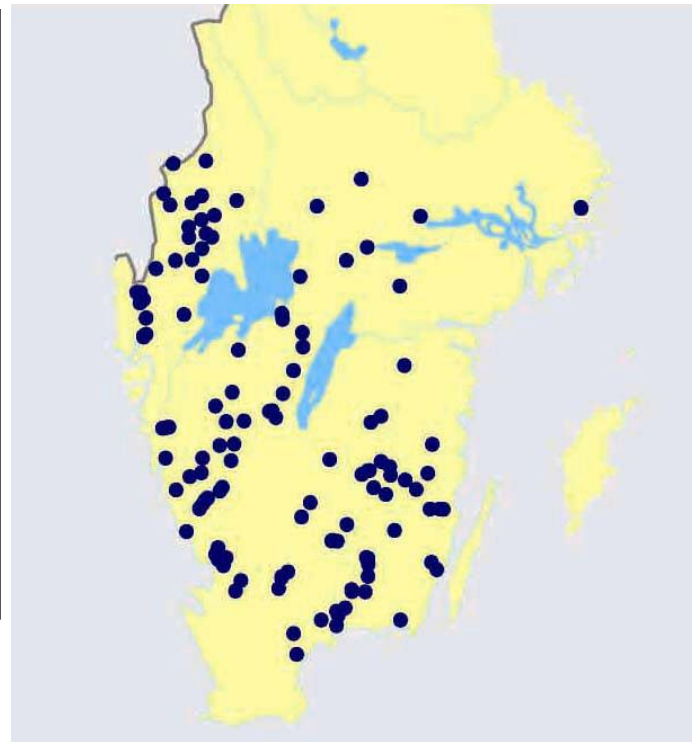
Följande fyra arter bedömdes uppfylla kraven:

- nattsländan *Cheumatopsyche lepida*
- nattsländan *Chimarra marginata*
- bäcksländan *Perlodes dispar*
- snäckan *Physa fontinalis*

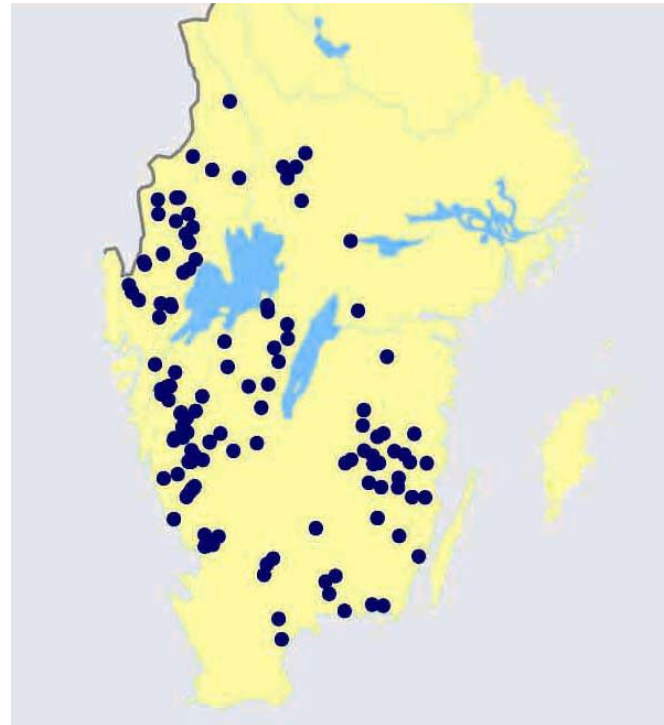
Nattsländan *Cheumatopsyche lepida*

- indikatorvärdet är 67 % för artrika lokaler.
- förekommer på 24 % av de artrika lokalerna.

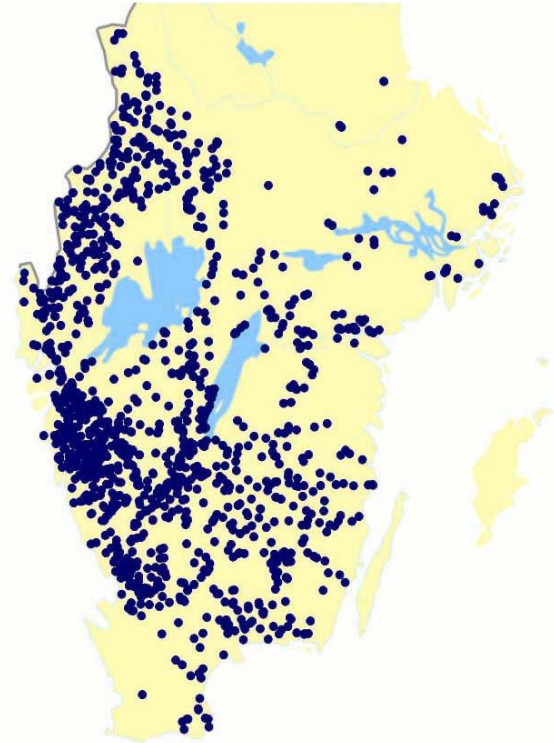
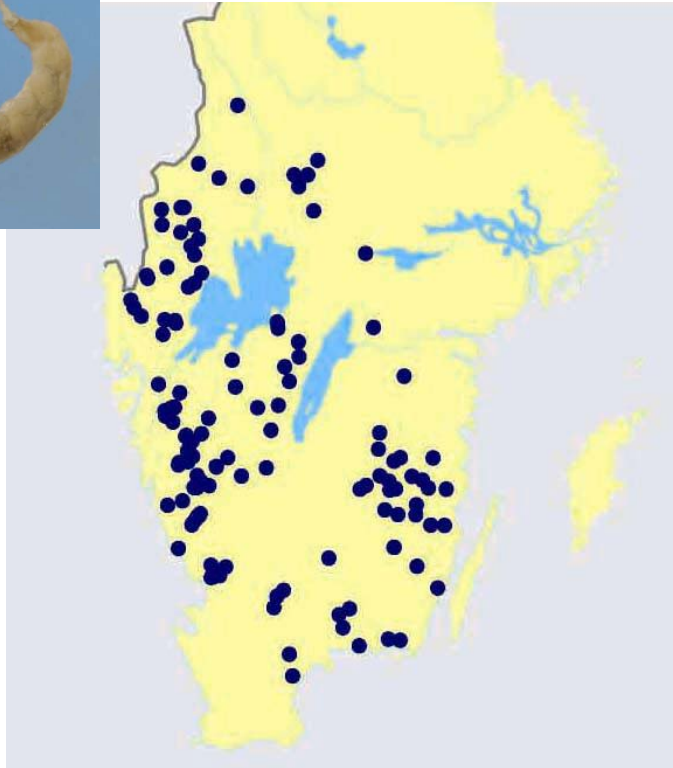

Nattsländan *Chimarra marginata*

- indikatorvärdet är 65 % för artrika lokaler.
- förekommer på 23 % av de artrika lokalerna.

Nattsländan *Chimarra marginata*

Bäcksländan *Perlodes dispar*

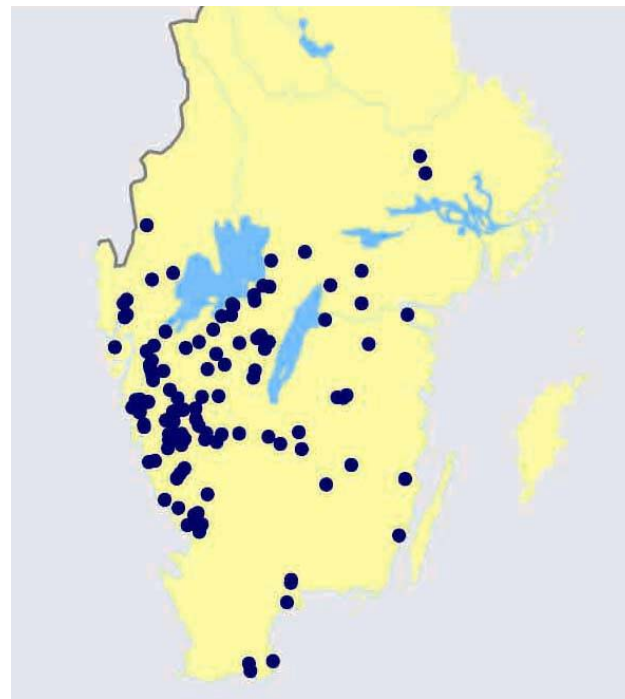
- indikatorvärdet är 71 % för artrika lokaler .
- förekommer på 23 % av de artrika lokalerna.

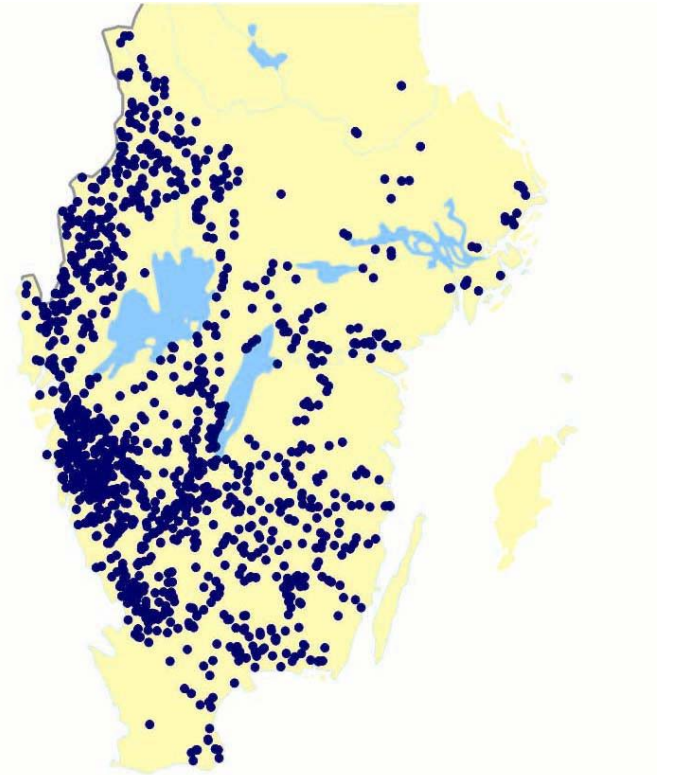
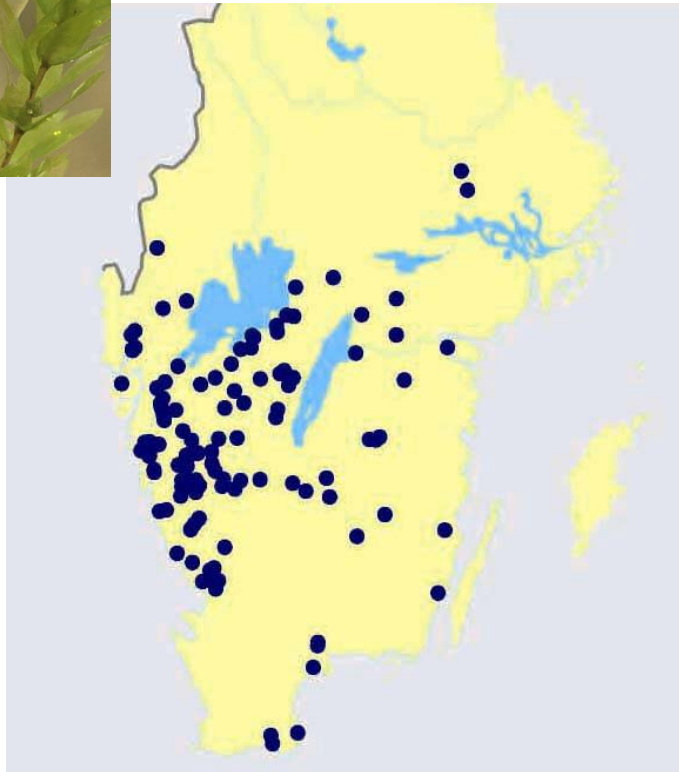
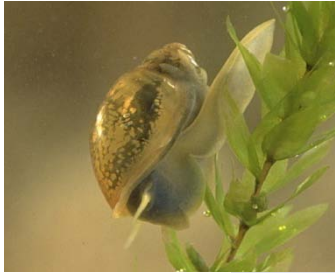

Snäckan *Physa fontinalis*

- indikatorvärdet är 75 % för artrika lokaler.
- förekommer på 21 % av de artrika lokalerna.

Snäckan *Physa fontinalis*

Varför indikerar de artrikedom

Två orsaker finns:

- De är känsliga för vattenkemisk påverkan (surt vatten, näringsämnen/syretärande ämnen).
- Några arter har relativt höga habitatkrav vilket medför att de företrädesvis påträffas på lokaler med stor variation vad gäller bottensubstrat och vegetation. Dessa lokaler är ofta artrika.

Förekomstfrekvenser

Ingen av de fyra arterna är särskilt bra som indikatorart eftersom de har låg förekomstfrekvens på artrika lokaler (21-24 %).

Däremot har ett indikatorverktyg bestående av samtliga fyra arter (CCPP) betydligt bättre förekomstfrekvenser på artrika lokaler (53 %).

Indikatorn CCPP - förekomstfrekvenser

En eller flera av de fyra arterna *C. lepida*, *C. marginata*, *P. dispar* och *P. fontinalis* förekommer på:

- 53 % av de artrika lokalerna (>39 taxa).
- 69 % av de mycket artrika lokalerna (>46 taxa).

Indikatorn CCPP - indikatorvärden

Om en eller flera av de fyra arterna *C. lepida*, *C. marginata*, *P. dispar* och *P. fontinalis* förekommer är sannolikheten i genomsnitt:

- 61 % för att lokalen är artrik (>39 taxa).
- 31 % för att lokalen är mycket artrik (>46 taxa).

Indikatorinventering

En indikatorinventering har som enda syfte att peka ut artrika lokaler.

Kan utföras snabbt och billigt eftersom endast förekomst / ej förekomst av indikatorarterna registreras.

Kostnadsanalys

En indikatorinventering (med indikatorn CCPP) medför i jämförelse med standardmetoder en besparing på

- ca 20 % för att detektera artrika lokaler.
- ca 40 % för att detektera mycket artrika lokaler.

Slutsatser

- Ingen enskild art är tillräckligt bra som indikatorart för artrika miljöer.
- En uppsättning av de fyra arterna (CCPP) är en bra indikator på strömbiotoper med artrik bottenfauna i Götaland.
- Indikatorn CCPP är mindre användbar i västra Svealand eftersom *Physa fontinalis* troligen saknas där.
- Användbarheten i östra Svealand är osäker eftersom förekomsten är osäker för flera av arterna.

Andra slutsatser i rapporten

Fyra arter bedömdes vara särskilt lämpliga för övervakning av strömbiotoper med artrik bottenfauna (de är mycket känsliga för surt vatten och eutrofiering),

- nattsländan *Cheumatopsyche lepida*.
- nattsländan *Chimarra marginata*.
- dagsländan *Baetis digitatus*.
- flugan *Ibisia marginata*.

